

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 4.

Lördagen den 13 Februari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades sju protokollsutdrag för den 10 och protokollet för den 6 dennes.

Företogs val af sju ledamöter i Riksdagens Särskilda Utskott; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Abelin	med 97 röster,
Herr Rosensvärd	« 97 «
Herr Wijkander	« 97 «
Grefve Hamilton, Henning,	« 94 «
Friherre De Geer, Louis,	« 60 «
Friherre Stjernblad	« 60 «
Herr Carlson	« 58 «

Friherre De Geer, Louis: Med anledning af det val, hvaregenom jag blifvit utsedd till ledamot af det Särskilda Utskottet, anhåller jag att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att jag emottagit Kongl. Maj:ts förordnande att under innevarande år vara ordförande i nya lagberedningen, och att detta uppdrag icke låter förena sig med det arbete, som åligger en ledamot af det Särskilda Utskottet. Från ett af dessa uppdrag måste jag derföre begära mitt entledigande, och då jag anser det vara min pligt att, så vidt på mig beror, söka fullgöra det uppdrag jag redan åtagit mig samt börjat handlägga, då vidare min afgang nu från ordförandeskapet i lagberedningen skulle vålla tidsförlust och möjligen äfven andra olägenheter för de öfriga ledamöterna af beredningen, så anhåller jag om Kammarens tillstånd att få afsäga mig platsen i Utskottet och utbeder mig, att Herr Grefven och Talmannen behagade derom till Kammaren framställa proposition.

Frih. De Geers afsägelse af ledamotskapet i Särskilda Utskottet.

Friherre Stjernblad: Skulle följden af Friherre De Geers Första Kammarens Prot. 1875. N:o 4.

Frih. De Geers afsägelse af ledamotskap i Särskilda Utskottet.
(Forts.)

inträde i det Särskilda Utskottet blifva den, som han nu afgifvit, eller att han nödgades afgå från sin plats i lagberedningen, då vore det visserligen skäl, jag vill icke säga att bifalla hans framställning, men åtminstone att taga den under öfvervägande. Så ser likväl icke jag saken. Uppdraget att vara ledamot af ett Utskott är af en hastigt öfvergående beskaffenhet, och vi hafva vid många tillfällen, då viktiga riksdagsfrågor varit å bane, sett exempel på att ledamöter af komitéer på någon kortare tid lemnat komitéarbetet och egnat sig åt riksdagsarbetet, medan öfriga ledamöter af komitéerna under tiden fått sysselsätta sig med förberedande arbeten; jag ser icke något skäl hvarföre det icke skulle kunna ske så äfven i detta fall. Den fråga, som här föreligger, är, såsom jag redan en gång här i Kammaren tillåtit mig påpeka, en af de allra viktigaste, som det Svenska folkets representanter kunna sysselsätta sig med, och vid behandlingen af en sådan fråga bör Friherre Louis De Geers namn icke få saknas. Också är jag fullt förvissad derom, att Kongl. Maj:t icke skall förvägra Friherre De Geer ledighet från ordförandeskapet i lagberedningen, under den tid Utskottets arbeten pågå. Det är icke första gången en fråga af denna beskaffenhet förelagat Kammaren och som en ledamot af Kammaren, oaktadt uppgifna hinder, måst inträda i Utskott. För min del hemställer jag, att Kammaren, med afslag å Friherre De Geers anhållan, måtte vidhålla det gjorda valet.

Hans Excellens Herr Justitiestatsministern Carleson: Man har här såsom skäl mot Friherre De Geers afsägelse anført, att hinder icke syntes böra möta för honom att vid sidan af ordförandeskapet i lagberedningen innehafva uppdraget att vara ledamot i Utskottet. Friherre De Geer torde dock sjelf bäst vara i tillfälle att bedöma hvad i det hänseendet kan af honom medhinnas, och då han förklarar sig icke kunna på en gång sköta båda dessa uppdrag, synes det mig gifvet, att man måste antaga att så äfven är förhållandet. Om nu genom en vägran att godkänna den gjorda afsägelsen följden skulle blifva den, att Friherre De Geer nödgades afgå från sin befattning såsom ordförande i lagberedningen, så skulle deraf komma att uppstå så stor skada för det allmänna, att den efter min öfvertygelse vida öfverginge den olägenhet, som uppkomme deraf att Friherre De Geers person saknades i det Särskilda Utskottet. Jag kan derföre icke annat än på det lifligaste tillstyrka bifall till Friherre De Geers begäran.

Friherre Stjernblad: Jag ber endast att få säga några ord med anledning af hvad Herr Justitiestatsministern anført; han synes nemligen icke hafva rätt uppfattat mitt förra yttrande. Jag ifrågasatte ingalunda, att Friherre De Geer skulle samtidigt vara verksam såsom ordförande i lagberedningen och ledamot af Särskilda Utskottet; tvärtom uttalade jag min vissa förhoppning, att Kongl. Maj:t skulle under den tid Utskottets arbeten påginge meddela Friherre De Geer ledighet från uppdraget i lagberedningen, i likhet

med hvad i dylika fall förut många gånger egt rum. Oaktadt det understöd, den siste talaren lemnat åt friherre De Geers afsägelse, vågar jag således fortfarande hysa den förhoppning, att denna icke skall af Kammaren antagas, likasom jag på det bestämdaste vidhåller min åsigt att den icke bör vinna Kammarens godkännande.

Frih. De-Geers afsägelse af ledamotskap i Särskilda Utskottet.
(Forts.)

Herr Ekman, Carl: Egentligen är jag förekommen af den siste talaren. Jag vill endast taga mig friheten ytterligare framhålla det skäl, som af honom blifvit anfördt mot Friherre De Geers afsägelse, och hvilket äfven jag måste uppställa såsom den förnämste anledningen. hvarför Friherre De Geers inträde i det Särskilda Utskottet vore önskvärdt, eller att det väl icke kan finnas någon för hela landet viktigare fråga, än den som föreligger Utskottet. Om jag också på samma gång måste erkänna vigten af att den nya lagberedningen så mycket som möjligt fortskyndar sina arbeten, kan jag likväl, vid en jämförelse mellan betydelsen af den fråga, som skall af Utskottet behandlas, och vigten af att lagberedningens arbeten må obehindradt fortgå, icke annat än tillägga den förra frågan ett afgörande inflytande på pröfningen af Friherre De Geers afsägelse. Jag har väl tänkt mig möjligheten deraf, att något uppskof med lagberedningens arbeten kan blifva en följd af Friherre De Geers inträde i det Särskilda Utskottet; men om, sedan både Friherre De Geer och Herr Justitiestatsministern fäst uppmärksamheten härpå, Riksdagen ändock uttalar den önskan att den ledighet från lagberedningens göromål måtte Friherre De Geer meddelas, som torde blifva nödig för att han må kunna inträda i Utskottet, så följer ju deraf gifvet, att Riksdagen underkastat sig den möjliga följden af ett uppskof i lagberedningens arbete.

Jag vågar alltså tillstyrka Kammaren att låta det skedda valet blifva bestående.

Hans Excellens Herr Justitiestatsministern Carleson: Det är icke min mening att afväga vigten af det Särskilda Utskottets göromål mot lagberedningens. Men jag tillåter mig påstå, att Friherre De Geers person är i detta Utskott icke af så stor vikt som den är i lagberedningen. Ty om Friherre De Geer nu lemnade lagberedningen just i begynnelsen af dess arbeten, skulle dessa ofelbart komma att afbrytas och för en icke så liten tid hämmas till mycken skada för det allmänna. Deremot kan jag icke se, att Särskilda Utskottets göromål skulle blifva uppehållna eller hindrade deraf, att någon viss person icke sutte såsom ledamot i Utskottet. Detta är det hufvudsakliga skälet för mig att yrka bifall till Friherre De Geers anhållan.

Herr Hallenborg: Från hvarje annat håll skulle jag kunnat vänta ett understöd för Friherre De Geers afsägelse utom från det håll hvarifrån detta understöd nu lemnats. Då nemligen 43 § Riksdagsordningen stadgar, att «ej må statsrådsledamot eller justitieråd - Utskott eller val till Utskott deltaga», så innefattar efter min för mening denna bestämmelse ett förbud icke blott mot statsråds-

Frih. De Geers afsägelse af ledamotskap i Särskilda Utskottet.
(Forts.)

ledamots deltagande i utskottsval utan ock att under pågående valförrättning genom sitt uppträdande på ett eller annat sätt söka att på valet inverka. Men äfven om grundlagens andemening icke förhindrat Hans Excellens att vid detta tillfälle yttra sig, är jag dock i hög grad förvånad, att försvaret för Friherre De Geers afsägelse kommit från statsrådsbänken. Vi erinra oss säkerligen alla, att vi sistlidne lördag från det hållet emottaga den förklaring, att Regeringen med stor enighet omfattat det förslag till härordning, som Kongl. Maj:t för Riksdagen nyligen framlagt, och vi hade derföre haft grundade skäl att förvänta att Regeringens främste ledamot vid detta tillfälle skulle gjort hvad på honom berott, för att det Utskott, som skall behandla den Kongl. propositionen skulle blifva sammansatt så väl som möjligt — och sålunda icke underlättat utan snarare försvårat den gjorda afsägelsen. Då Friherre De Geers ställning i landet är sådan, att hans namn icke får saknas i detta Utskott, och de skäl som anförts för hans afsägelse icke kunna vara så viktiga, som skälen för hans arbete på försvarsfrågan, tvekar jag icke att å de förra fästa vida mindre vikt. Kammaren torde erinra sig att, då för några år sedan Justitierådet Almqvist anhöll att få afsäga sig sin plats i Konstitutions-Utskottet, denna anhållan af Kammaren afslogs, och jag kan derföre icke tro, att det skulle kunna anses såsom någon ohöflighet mot Friherre De Geer att icke godkänna hans afsägelse.

Jag ber således att få forena mig med dem, som yrkat att vid det skedda valet måtte bero.

Herr Mannerskantz: En man i Friherre De Geers ställning och som med rätta åtnjuter ett så högt anseende icke blott inom denna Kammare utan öfver hela landet, synes mig böra hafva anspråk på att sjelf få pröfva och afgöra huru hans krafter i det allmännas tjänst bäst må kunna användas; jag förstår dock ganska väl, att många ledamöter af Kammaren lifligt önska, att Friherre De Geer måtte emottaga det uppdrag, som genom det nyss skedda valet blifvit honom lemnadt; men jag kan deremot icke förstå, att åt dessa önskningsar kan gifvas någon annan form än den af en bevekande framställning till Friherre De Geer, att han måtte sjelf närmare öfverväga, om han icke, utan att åsidosätta ännu viktigare pligter, skulle kunna emottaga den befattning, Kammaren nu velat anförtro honom. Att genom ett beslut af Kammaren vilja tvinga en man med den samvetsgrannhet som Friherre De Geer att åtaga sig ett uppdrag, som han sjelf anser sig icke kunna sköta, tror jag deremot icke vore på sin plats, och jag åstundstone vill för min del helt och hållet öfverlemnna åt Friherre De Geer sjelf att bestämma om han kan och vill stå kvar i Utskottet, eller om han anser sig icke kunna emottaga detta Kammarens förtroende samtidigt med ordförandeskapet i lagberedningen. Jag yrkar således, att det må bero på Friherre De Geer sjelf att afgöra, om han efter hvad som här förefallit vill bibehålla sin plats i Utskottet, men att han icke genom någon här företagen omröstning må åläggas emottaga den.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att Friherre *De Geer* hade anhällit att få afsäga sig det genom Kammaren nyss förrättade val honom meddelade uppdrag att vara ledamot af Riksdagens Särskilda Utskott; och hade Friherre *Stjernblad* yrkat, att denna anhällan måtte af Kammaren afslås.

Frih. De Geers afsägelse af ledamotskapet i Särskilda Utskottet.
(Forts.)

Proposition på bifall till Friherre *De Geers* ifrågavarande anhällan blef sedermera framställd; och då dertill svarades många ja, blandade med nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Friherre *Stjernblad* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Friherre Louis De Geers begäran att få afsäga sig ledamotskapet i Riksdagens Särskilda Utskott, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammaren denna begäran;

Omröstning företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—60.

Nej—42.

Grefve Hamilton, Henning: Ehuru jag hvarken önskar eller kan hoppas att af någon Konungens rådgifvare vinna understöd för den framställning, jag nu går att göra, vågar jag likväl anhålla hos Kammaren att få afsäga mig det uppdrag att vara ledamot af det Särskilda Utskottet, hvarmed Kammaren hedrat mig. Jag skulle såsom skäl till denna min begäran kunna åberopa en längre tids fortfarande sjuklighet, som hindrar mig att arbeta med den kraft jag skulle önska; men äfven om jag ansåge mig pligtig att öfvervinna den betänklighet som detta framkallar hos mig, finnas dock andra skäl för min anhällan. Det torde vara de flesta af Kammarens ledamöter bekant från det Särskilda Utskott, som år 1871 behandlade försvarsfrågan, att jag icke gillar de åsigtter som i Kongl. Maj:ts nu framlagda proposition gjort sig gällande. Detta skulle visserligen icke hindra mig att, då denna proposition hvilat på en af både Konung och Riksdag godkänd princip, såsom ledamot af Utskottet söka i den riktning propositionen angifver göra det bästa jag förmådde; men naturligen försvagas både håg och förmåga, då man måste arbeta i en riktning, som man icke för sin egen del kan godkänna. Det är troligen också för flertalet af Kammarens ledamöter känt, att jag icke anser det vara ett lyckligt beslut af Riksdagen att sammanbinda frågan om grundskat-

Grefve Hamiltons afsägelse af ledamotskapet i Särskilda Utskottet.

Grefve Hamiltons afsägelse af ledamotskap i Särskilda Utskottet.
(Forts.)

ternas aflösning med försvarsfrågan, emedan jag tror det vore önskvärdt att båda dessa frågor blifva lösta och håller före att deras lösning just genom denna sammanbindning förhindras. Af dessa skäl står jag således för närvarande till hela saken i en sådan ställning, att, om jag också såsom ledamot af Utskottet skulle arbeta efter bästa förmåga, resultatet af detta arbete för mig aldrig kunde blifva annat än en reservation. Jag får slutligen härtill lägga att, då Utskottet blifvit beröfvadt en sådan kraft som Friherre De Geer, hvilkens värde vi i det Särskilda Utskott, som förra gången behandlade försvarsfrågan, lärde fullt uppskatta, och hvaraf behovet vid detta tillfälle icke är mindre, min förhoppning att i Utskottet kunna göra något gagn är än ringare, och jag anhåller därför, att Kammaren måtte bevilja min anhållan.

Grefve af Ugglas: Min afsigt är hvarken att bestrida eller att understödja den framställning, som Grefve Hamilton nyss gjort till Kammaren. Men såväl under den öfverläggning som egt rum rörande friherre De Geers afsägelse af sin plats i Utskottet, som i Grefve Hamiltons nyss afgifna yttrande, har, första gången direkt och sedermera indirekt, framkastats ett klander mot Hans Excellens Herr Justitiestatsministern, för det han tagit del i diskussionen om Friherre De Geers afsägelse. Jag får för min del säga att, då Friherre De Geer såsom en bestämd följd af sitt inträde i Utskottet framhållit, att han nödgades afgå från sin plats i lagberedningen, då Friherre De Geers karakter är för väl känd, för att man icke skulle veta att hvad han säger det gör han, så hade det varit besynnerligt, om icke Justitiestatsministern, med den åsigt han har om Friherre De Geers oumbärlighet på den plats, hvartill han af Kongl. Maj:t blifvit kallad, icke skulle hafva uppträdt för att underretta Kammaren om denna sin uppfattning. Att han såsom ledamot af Kammaren har rätt, icke att deltaga i utskottsval, men att yttra sig i alla frågor som beröra dylika val, är så uppenbart, att jag icke ville spilla ord derpå. Jag har endast velat mot det gjorda försöket att förmena honom denna rätt nedlägga min protest.

Herr Hallenborg: Det är möjligt, att jag, då jag förra gången hade ordet, icke uttryckt mig så tydligt, som jag velat. Det har aldrig varit min mening att bestrida Justitiestatsministern rättighet att, enligt grundlagens ordalydelse, deltaga i diskussionen; jag har endast yttrat min förvåning deröfver, att försvaret för Friherre De Geers afsägelse kommit från detta håll, enär jag ansett och fortfarande hyser den uppfattning att, då valet till följd af Friherre De Geers begäran att blifva från sin plats i Utskottet befriad icke var slutligen afgjort, hvarje uppträdande i saken var ett sätt att söka på valet inverka, hvarifrån Justitiestatsministern bort finna sig af grundlagens andemening förhindrad. Det kan för öfrigt ingalunda falla mig in att vilja bestrida Herrar Statsråd deras grundlagsenliga rättighet, men jag påstår att i förevarande fall det varit i alla afseenden både rättare och lyckligare, om under-

stödet för Friherre De Geers anhållan kommit från annat håll än från statsrådsbanken.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den upplysning, som under öfverläggningen om Friherre De Geers afsägelse meddelades af Justitiestatsministern, var, såvidt jag förstår, af den beskaffenhet, att den icke med hopp om vitsord kunnat lemnas af någon annan. Om således något skulle med densamma kunna åstadkommas, var det naturligt, att just Justitiestatsministern var rätte mannen att uppträda och meddela den åt Kammaren, och hans grundlagsenliga rätt att göra detta tror jag är så obestriddig, att jag icke väntat det en ledamot af Konstitutions-Utskottet skulle satt den i fråga.

Grefve Hamiltons afsägelse af ledamotskap i Särskilda Utskottet.
(Forts.)

Herr Wallenberg: När en person, känd för så stor arbetsamhet som Grefve Hamilton, afsäger sig ett förtroendeuppdrag af Riksdagen, under åberopande bland annat af att hans krafter för närvarande icke äro tillräckliga att utföra detta uppdrag på ett tillfredsställande sätt, och Kammaren har sig välbekant, att Grefve Hamilton under någon tid nödgats afhålla sig från riksdagsgöromålen till följd af sjukdom samt ännu är konvalescent, så får jag för min del, utan allt afseende på hvad i öfrigt kan anföras för eller mot, förklara att det skulle förvåna mig om Kammaren vägrade att godkänna denna afsägelse af en eljest så nitisk Riksdagsledamot.

Häri instämde Grefve af Ugglas.

Öfverläggningen förklarades härefter slutad, och Grefve Hamiltons ifrågavarande begäran blef af Kammaren bifallen.

Hr Grefven och Talmannen föreslog, att val af två ledamöteri Särskilda Utskottet efter Friherre *De Geer* och Grefve *Hamilton* skulle anställas nästa Måndag den 15 dennes; och gaf Kammaren hertill sitt samtycke.

Företogs val af tre suppleanter i Riksdagens Särskilda Utskott; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Falk	med 49 röster.
Herr Thysehus	« 47 «
Grefve Lagerberg	« 47 «

sedan ordningen mellan de två sistnämnde blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. M:ajts den 10 dennes bordlagda nådiga propositioner.

1:o. angående fyllnadspension åt Postexpeditören i Ljungby, Postmästaren G. M. Adlerstam;

2:o angående efterskänkande af Kronans rätt till danaarf efter enkan Boel Thomson i Båstad, och

3:o angående efterskänkande af Kronans rätt till danaarf efter enkan Karna Bengtsdotter i Östra Skräflinge.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 8 och 10 bennes bordlagda utlåtande N:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel.

1:sta punkten.

Mom. a.

*Delning af
Öster-Dalarnes
domsaga.*

Herr Sundell: Då jag är den ende representanten i denna Kammare, som är inom Stora Kopparbergs län bosatt, torde det kanske tillkomma mig att öfver den nu föredragna punkten i Stats-Utskottets föreliggande betänkande mig yttra. Jag måste då säga, att jag med Utskottets hemställan icke kan nöjas. Jag föreställer mig nemligen, att, om Utskottets förslag skulle nu antagas af Första Kammaren och sedermera jemväl af Andra Kammaren, påföljden af ett sådant beslut skulle blifva snart sagdt ingen. Jag vill icke tro, att Kongl. Maj:t kommer att gifva Hof-Rätten befallning att kungöra den ena af domsagorna ledig, då lönen blott är på extra stat bestämd för år 1876; icke heller kan jag tro, att Kongl. Maj:t låter Hofrätten så förfara med den andra domsagan, emedan klyfningen af den nuvarande Öster-Dalarnes domsaga genom ett sådant Riksdagens beslut, hvarom nyss nämndes, icke vore definitivt bestämd, och Kongl. Maj:t läser icke heller gifva befallning, att den nuvarande Öster-Dalarnes domsaga skall kungöras ledig, då densammas klyfning är allvarligen i fråga satt. Emellertid kan nu verkligen Kongl. Maj:ts proposition bifallas; ty om också Wester-Dalarnes domsaga eller såsom den egentligen borde heta, Wester-Bergslagens och Wester-Dalarnes domsaga framdeles kommer att delas, kan dervid från densamma till den ena eller den andra af Öster-Dalarnes domsagor eller tvärtom någon eller några angränsande socknar svårigen förläggas. Den ifrågasatta delningen af Wester-Dalarnes domsaga skulle jag, för min del, tro måste blifva sådan, att Wester-Bergslags fögderi kommer att utgöra den ena och Wester-Dals fögderi den andra domsagan.

Ehuru jag nu icke har att yttra mig öfver Utskottets hemställan i afseende å Wester-Dalarnes domsaga, får jag dock förklara mig dermed nöjd. På dessa skäl anhåller jag, att Kammar-aren behagade, med ogillande af Stats-Utskottets betänkande i punkten a. antaga Kongl. Maj:ts proposition, och förty anvisa för en härads höfding i Nedan-Siljans domsaga lön, tjenstgörings-

penningar och förvaltningskostnadsbidrag, tillsammans 6,700 kronor samt för en häradshöfding i Ofvan-Siljans domsaga lön, tjänstgöringspenningar och förvaltningskostnadsbidrag, andra 6,700 kronor. Härigenom tillskyndas staten icke någon annan ny utgift än en ny häradshöfdingelön å 4,500 kronor.

*Delning af
Öster-Dalarnes
domsaga.
(Forts.)*

Jag yrkar alltså värdsamt bifall till den Kongl. propositionen.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern Carleson: Emot den af Kongl. Maj:t föreslagna reglering för genomförande af delningen af Öster-Dalarnes domsaga har i Stats-Utskottet icke förekommit annan betänklighet, än att, enligt Utskottets förmenande "genom fastställande af Öster-Dalarnes domsagas delning på förslaget sätt skulle omöjliggöras de i sammanhang med delningen af Wester-Dalarnes domsaga möjligen i fråga kommande förändringar i territorialindelningen". Denna betänklighet torde emellertid kunna förfalla ensamt på den grund, att, såsom af åtskilliga af mig medförda koncept till häradshöfdingefullmakter framgår, det är vanligt att i dessa fullmakter införes det vilkor, att den utnämnde häradshöfdingen är skyldig underkasta sig den förändring af domsagens område, som kan varda fastställd. Det förhåller sig för öfrigt med denna sak så, att redan två gånger på ganska långt skilda tider undersökningar egt rum om bästa sättet att dela både Öster-Dalarnes och Wester-Dalarnes domsagor. Resultatet af dessa undersökningar har blifvit, att alla myndigheter, som blifvit i ämnet hörda, nemligen vederbörande domhafvande, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Hofrätten liksom de fleste kommuner, enat sig derom, att en sådan styckning af de båda domsagorna, att deraf skulle blifva tre, icke vore lämplig; men att enda tjenliga sättet att dela dem vore att af hvardera domsagens oförändrade område bilda två nya domsagor. Det är icke heller den ringaste anledning, att man genom någon ytterligare utredning för närvarande kan komma till något annat resultat. Om det oaktadt Riksdagen skulle bifalla Utskottets förslag, lär väl den sannolika följderna blifva antingen att, på det att icke för en obestämd tid domsagan skall komma att förvaltas på förordnande, Kongl. Maj:t måste anse frågan om Öster-Dalarnes domsagas delning vara förfallen och nämna en domhafvande i hela domsagan, med åtnjutande af de på ordinarie stat fastställda löneförmåner, eller ock att Kongl. Maj:t får låta domsagan åtminstone ett år till skötas på förordnande, på det att Kongl. Maj:t må kunna till nästa Riksdag framställa en alldeles likartad proposition som den nu afåtna, utan att dervid kunna framläggas andra förhållanden än hvad nu skett. Jag tror, att både Regeringen och Riksdagen hafva tillräckligt med göromål, utan att onödigt belasta sig med sådana; och att således hvad som kan afgöras i dag vid denna riksdag, icke bör nu endast diskuteras och uppskjutas till nästa riksdag.

Vid sådant förhållande anser jag mig böra hemställa att, med

*Delning af
Öster-Dalarnes
domsaga.*
(Forts.)

afslag på Utskottets hemställan i denna punkt, Kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve af Ugglas: På sätt som af Utskottets betänkande lätt kan inhämtas, har anledningen till Utskottets framställning uti punkten a härledt sig deraf, att, såsom motionärerne antydt, troligen inom en ganska kort tid äfven en delning af Wester-Dalarnes domsaga skulle kunna ega rum. Utskottet har trots, att vid denna delning skulle möjligen i fråga komma en territorialförändring mellan de olika domsagorna, till följd hvaraf någon större eller mindre rubbning i en redan genomförd delning af Öster-Dalarnes domsaga skulle blifva nödvändig; detta utan att någonsin tänka sig, att en delning af båda domsagorna till tre skulle ega rum, hvilket på goda skäl alla auktoriteter afstyrkt. Det enda skäl, som föranledt Utskottet att vilja undanskjuta frågan om Öster-Dalarnes domsagas reglering under ett år, har varit hoppet om att till nästa riksdag af Kongl. Maj:t erhålla proposition äfven om delning af Wester-Dalarnes domsaga, för den händelse nemligen att hvad motionärerna angifvit skulle hålla streck, och sålunda domhufvanden i sistnämnda domsaga vara villig att ingå på en dylik delning. Då endast fruktan, att svårigheter vid territorialindelingen skulle kunna uppstå, föranledt Utskottets hemställan om uppskof, men vi nu hafva hört Justitiestatsministerns upplysning, att i de fullmakter, som utfärdats, göres det vilkor för häradshöfdingarne, att de äro skyldige underkasta sig de territorialförändringar af domsagorna, som kunna blifva bestämda, har alltså detta skäl förfallit. Under sådana förhållanden, och då det naturligen är förenadt med olägenhet att uppskjuta den definitiva regleringen af i fråga varande domsaga, samt då inom Utskottet en representant från Dalarne ifrigt framhållit, att saken bör regleras ju förr desto hellre, så hemställer jag om afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition, så lydande: "att Riksdagen måtte å ordinarie stat bevilja:

för *häradshöfdingen i Nedan-Siljans domsaga*, bestående af Leksands, Åls och Bjursås, Rättviks och Ore samt Gagnefs tingslag:

lön	kronor 4,500: —
tjenstgöringspenningar	„ 1,800: —
förvaltningskostnadsbidrag	„ 400: —

Säger kronor 6,700: —

för *häradshöfdingen i Ofvan-Siljans domsaga*, omfattande Mora, Sofia Magdalena och Wenjans, Orsa, Elfdals samt Särna och Idre tingslag:

lön	kronor 4,500: —
tjenstgöringspenningar	„ 1,600: —
förvaltningskostnadsbidrag	„ 600: —

Säger kronor 6,700: —

Herr Fröman: Innan jag yttrar mig i sjelfva hufvudsaken, anhåller jag att få i korthet nämna, att vid återgifvande i Stats-

Utskottets utlåtande af de motioner, som blifvit väckta i afscende å den i fråga satta delningen af Wester-Dalarnes domsaga och af hvilka den ena härleder sig från mig, insmugit sig ett talesätt, som åtminstone åt mina uppgifter gifvit en större utsträckning, än de verkligen hafva eller hvad jag dermed afsett. Så heter det i nämnda utlåtande, "att motionärerne anført, det de hade sig bekant, att nuvarande innehafvaren af Wester-Dalarnes domsaga vore benägen att för sin del medgifva den i fråga satta delningen af denna domsaga, så att utöfver beloppet af en ny häradshöfdingelön någon kostnad för statsverket ej skulle af delningen förorsakas". Detta öfverensstämmer emellertid icke alldeles med de uttryck, som af mig blifvit i min motion begagnade; utan jag yttrar i densamma: "Men om nu, hvilket jag med säkerhet har mig bekant, den nuvarande innehafvaren af Wester-Dalarnes domsaga medgifver den i fråga satta delningen af domsagan, om tjenstgöringspenningarnes och förvaltningskostnadsbidragets belopp lika litet i denna som i Öster-Dalarnes domsaga behöfver ökas, skulle för genomförande af Wester-Dalarnes domsagas delning ej erfordras mera än hvad för Öster-Dalarnes domsaga begäres, eller en ny häradshöfdingelön å fyratusen femhundra kronor".

*Delning af
Öster-Dalarnes
domsaga:*
(Forts.)

Dermed ville jag uttrycka, att jag gjort mig förvissad derom, att den nuvarande domhufvanden medgäfvit delningen; men hvad angår de närmare villkoren för denna delning, derom hade jag icke rådfrågat honom och kunde således icke heller om hans åsigt derutinnan mig yttra.

Beträffande sjelfva saken, är af en föregående talare anmärkt, det oegentliga i att låta domsagan ytterligare skötas på förordnande. Utom det att ett sådant strider emot grundsatsen, att domare-embetet bör utöfvas af oafsätliga personer, medför domsagans skötande genom extra ordinarie domhufvande ganska många olägenheter, dem jag under min embetsförvaltning varit i tillfälle att anmärka, icke allenast med afscende på lagskipningen utan förnämligast med hänsyn till en mängd andra göromål, som älligga domhufvanden, såsom t. ex. det dryga arbetet med förmyndareförteckningarne. Om detta arbete af någon anledning kommit att för en tid blifva eftersatt och en balans i den vägen samlat sig, möter det alltid svårighet att ålägga en extra domare att fullgöra hvad af företrädaren blifvit försummadt.

Men jag behöfver härom icke vidare yttra mig, då Utskottets förslag ej rönt understöd, utan instämmer i det redan framställda yrkandet om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt.

Medan jag har ordet tillåter jag mig äfven uttala min åsigt angående Utskottets hemställan i punkten b; och får jag betyga min tacksamhet för det afscende, Utskottet behagat fästa vid den af mig i ämnet väckta motion. Skälet, hvarför jag väckte denna motion, var, såsom jag äfven i densamma antyddt, hufvudsakligen min önskan att få undanröjd den hårda dom, som träffat Wester-Dalarnes innebyggare, då Kongl. Maj:t förklarar, att någon delning af Wester-Dalarnes domsaga under den nuvarande domhufvandens tjenstetid icke skulle komma i fråga, utan få bero på

*Delning af
Öster-Dalar-
nes domsaga.
(Forts.)*

anmälan af Hofrätten, då domarcembetet i nämnda domsaga blefve ledigt. Det förekom mig nemligen nog strängt att, om öfverenskommelse med den nuvarande domhafvanden kunde träffas i afseende å domsagans delning redan under hans tjenstetid, ett så beskaffadt hinder derfor skulle förefinnas. Jag åsyftade därför att få från Riksdagens sida ett förklarande, som kunde gifva dessa innebyggare anledning att åter framkomma med sin begäran om delning af domsagan; och denna önskan är i alla afseenden uppfyllt genom Stats-Utskottets hemställan uti i fråga varande punkt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till Utskottets förevarande hemställan, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts i fråga varande nådiga framställning, hvilken proposition med ja besvarades.

Mom. b.

*Delning af
Wester-Da-
larnes dom-
saga.*

Grefve af Ugglas: Vid den nyss föredragna punkten anmälde Herr Fröman, att Utskottet icke fullt riktigt återgifvit hans motion, i det att Utskottet hade förmenat, att denna motion skulle innehålla, att utöfver en ny häradshöfdingelön, 4,500 kronor, icke något vidare bidrag vore behöfligt för den i frågasatta delningen af Wester-Dalarnes domsaga. Jag anhåller emellertid att få uppläsa hvad Herr Fröman i sin motion yttrar; det lyder sålunda: »Men om nu, hvilket jag med säkerhet har mig bekant, den nuvarande innehafvaren af Wester-Dalarnes domsaga medgifver den i fråga satta delningen af domsagan, om tjenstgöringspenningarnes och förvaltningskostnadsbidragets belopp lika litet i denna som i Öster-Dalarnes domsaga behöfver ökas, skulle för genomförande af Wester-Dalarnes domsagas delning ej erfordras mera än hvad för Öster-Dalarnes domsaga begäres, eller en ny häradshöfdingelön å fyra tusen femhundra kronor»; hvarefter han uti den slutliga klämman yrkar: att Riksdagen måtte, för åstadkommande af Wester-Dalarnes domsagas delning i två, innefattande den ena Malungs och Nås nuvarande tingslag samt den andra Grangärdes, Norrbärkes och Söderbärkes tingslag, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande en ny häradshöfdingelön eller fyratusen femhundra kronor ärligen från och med 1876 års början. Enahanda försäkran finnes i den andra motionen i detta ämne, och det var på grund deraf som Utskottet, likväl först efter tvist, införde dessa ord, »huruvida icke domsagan skulle kunna på föreslaget sätt delas utan annan kostnad för statsverket än den, som af behöfvet utaf ytterligare en häradshöfdingelön föranledes.»

Enligt min åsigt var detta tillägg obehöfligt, då jag var förvissad, att Kongl. Maj:t icke skulle komma fram med något förslag, medförande större kostnad för statsverket, än nödigt vore; men då det i dessa båda motioner var så säkert angifvet, att vidare kostnad än en ny häradshöfdingelön icke behöfdes, och ett

dylikt vilkor möjligen skulle återhålla ett försök hos den nuvarande domhafvanden att försäkra sig om högre inkomst, lät jag bero dervid. Att Utskottet icke gått längre än motionärerne, tror jag vara klart. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

*Delning af
Wester-Dalarnes domsaga.
(Forts.)*

Herr Fröman: Jag har egentligen icke rättighet att bestrida en annans uppfattning af mina ord; men som jag läser dessa ord i min motion, tycker jag att meningen med dem är tydlig. Jag säger nemligen:

»Om nu, hvilket jag med säkerhet har mig bekant, den nuvarande innehafvaren af Wester-Dalarnes domsaga medgifver den ifrågasatta delningen af domsagan»; vidare tillägger jag likaledes hypotetiskt: »om tjenstgöringspenningarnes och förvaltningskostnadsbidragets belopp lika litet i denna som i Öster-Dalarnes domsaga behöfver ökas»; och dermed har jag således icke sagt, att jag hade mig bekant, att detta vore domhafvandens åsigt. Denna meningsskiljaktighet är dock icke af så stor vikt. Jag har förklaradt mig nöjd med den ordställning, som Utskottet begagnat i punkten b, och jag föreställer mig, att saken, efter vederbörandes hörande, af sig sjelf nöjaktigt ordnas.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utskottets hemställan bifölls.

2:dra punkten.

Mom. a.

Hans Excellens Herr Justitiestatsministern Carleson: I Utskottets betänkande läses följande: »Oaktadt billighetsskäl onekligen tala för Häradshöfdingen Hellbergs berättigande att åtnjuta enahanda förmån som de häradshöfdingar, hvilka redan vid tiden för aflåtande af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om löneregleringen sjelfva brukade sina boställen, har Utskottet likväl icke ansett sig kunna den nådiga framställningen till bifall förorda. Det torde nemligen vara att befara, att medgifvandet af ett dylikt undantag från de allmänna grunderna för regleringen skulle från andra håll framkalla anspråk på undantag eller jemkningar i andra hänseenden, hvilka möjligen kunde finnas lika beaktansvärda»; att Riksdagen på en sådan grund vägrar, hvad den måste erkänna för att vara billigt, synes mig ännu mindre kunna öfverensstamma med en statsmakts värdighet, än det skulle vara förenligt med en enskild persons heder att handla så, om frågan gällde honom; icke heller öfverensstämmer det med Riksdagens förfaringssätt i allmänhet. Det bör dessutom ihågkommas, att vid ett så djupt genomgripande och i åtskilliga fall så summariskt förfarande som det, hvilket blifvit vidtaget i afseende å regleringen af häradshöfdingarnes löneförmåner, Riksdagen ovil-

*Häradshöf-
dingen J. A.
Hellbergs
aflytning.*

Häradshöf-
dingen J. A.
Hellbergs
afsnöning.
(Forts.)

korligen måste vara beredd på, att fråga skall uppstå om en och annan efterräkning eller en och annan jemkning, och att Riksdagen, derest den vill rätta sig efter hvad den anser vara billigt, får vara beredd på att sådana frågor framkomma mer än en gång, hvarigenom den dock icke bör afskräckas från att göra hvad som anses vara billigt. Jag hemställer derföre äfven nu, att Kammaren ville, med afslag å Utskottets betänkande, bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna nädiga proposition.

Grefve Beck-Friis: Jag har af en tillfällighet icke blifvit antecknad såsom reservant vid denna punkt, och jag får derföre nu anmäla, att jag, oaktadt sådant icke skett, i likhet med de öfrige af denna Kammares ledamöter i Utskottet reserverat mig mot Utskottets betänkande; och får jag, på de skäl Hans Excellens Herr Justitiestatsministern anført, yrka afslag å Utskottets hemställan samt bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve af Ugglas: Den ledamot af Stats-Utskottet, som nyss hade ordet, har kompletterat hvad i reservationen finnes angifvet, nemligen att alla ledamöter af Första Kammaren i Utskottet varit af motsatt mening mot Utskottet i denna punkt och tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition. För oss alla stod det alldeles klart, att vid en genomgående ny reglering, i synnerhet då den, såsom här varit händelsen, blifvit temligen plötsligt genomförd, för en eller annan skulle uppstå förhållanden, som kunde göra, att det blefve hårdt och obilligt att genast strängt tillämpa densamma. Att ett sådant fall föreligger i fråga om Häradshöfdingen Hellberg, framgår klart af Kongl. Maj:ts proposition. Det har icke varit på honom beroende, att han icke redan vid den tid, då regleringen skedde, innehade och bebodde ifrågavarande boställe, i hvilket fall han naturligen blifvit upptagen bland de öfrige häradshöfdingar, hvika sjelfve brukade sina boställen och på grund deraf förklarades skola få behålla dem. En process hindrade nemligen uppförandet af mangårdsbyggnaden, hvadan han först år 1874 kunde vid bostället taga sin bostad.

Utskottet har ansett sig gå billighetens fordringar till mötes genom att bevilja Häradshöfdingen Hellberg ersättning för hans utlägg. Dessa äro dock föranledda icke allenast af åtskilliga byggnader, som han vid bostället uppfört, och för hvilka naturligtvis lösen skulle erhållas, utan äfven af hvad han utgifvit för trädgårdsanläggning och andra försköningar; men då det i Utskottets betänkande heter, att godtgörelse skall undfås enligt »Synerätts utslag,» så vill jag lemna derhän, huruvida han äfven skall komma att få ersättning för hvad han för detta senare ändamål utgifvit. Klart och bindande framgår icke detta af ordalagen i Utskottets betänkande, men i hvilket fall som helst får jag fästa uppmärksamheten derpå, att det är hårdt att, sedan man under åtskilliga år hållit på med att åt sig ordna en bostad, få höra: »här är pengar för hvad Ni påkostat, edjö med Er!» Jag anser visserligen

att, då man godkänt en grund för regleringen, man äfven bör hålla på densamma, men detta hindrar icke, att man under öfvergångstiden i afseende på personliga förhållanden kan visa den undfallenhet, som billigheten kräfver. Jag hemställer derföre om afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Häradshöf-
dingen J. A.
Hellbergs
aflöning.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades nej, samt sedermera proposition på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts i fråga varande nådiga framställning; hvilken proposition med ja besvarades.

Mom. b.

Bifölls.

3:dje punkten.

Herr von Ehrenheim: Det är icke emot Stats-Utskottets tillstyrkande i denna punkt, som jag tänker göra några erinringar, utan mot den motivering, som åtföljer samma tillstyrkande. Vid förra riksdagen beviljades för ett år detta anslag af 5,000 kronor till Krigshofrätten helt enkelt med den motiveringen »att då fråga om Krigshofrättens indragning upprepade gånger varit väckt, anslaget då icke borde definitivt på stat uppföras.» Med denna motivering godkändes förslaget, så vidt jag kunnat finna, utan öfverläggning i Riksdagens båda Kamrar. Jag kan derföre icke fatta, hvad som kunnat föranleda Stats-Utskottet att nu i denna obetydliga fråga, om hvilken ingen strid förefallit, inkomma med en motivering sådan som den här föreliggande. Den lyder sålunda: »Med hänseende till den väsendtligen olika uppfattning, som för närvarande är rådande mellan Regering och Representation i fråga om omfattningen af Riksdagens rätt att indraga eller nedsätta de anslag, som på s. k. ordinarie stat äro uppförda, har det syntts Utskottet mindre lämpligt, att Riksdagen annorledes än i särskilda undantagsfall nu skulle under form af ordinarie anslag göra nya anvisningar.» Jag vill icke här ingå i den »stora» frågan; dertill är den förevarande alldeles för liten; men jag hemställer, huruvida Första Kammaren verkligen skulle vilja genom en sådan motivering som den nu upplästa binda Riksdagens handlingsfrihet och vid hvarje dylikt tillfälle få höra sitt godkännande af denna motivering åberopas. Jag kan icke föreställa mig det. Jag anhaller således vördsamt, att Kammaren, med ogillande af Stats-Utskottets motivering, måtte godkänna hvad Utskottet hemställt i sjelfva frågan.

*Krigshofrät-
tens aflöning.*

Hans Excellens Herr Justitiestatsministern Carleson: Min mening är endast att anmärka, att om det verkligen förhåller sig så som Utskottet har antagit, eller att emellan Regering och Riksdag finnes en väsendtligen olika åsigt om uppfattningen af

Krigshofrät-
tens afön-
ing.
(Forts.)

Riksdagens rätt att indraga eller nedsätta de anslag, som på s. k. ordinarie stat äro uppförda, så måste denna skiljaktighet gälla något annat än anslag af den beskaffenhet, som här är i fråga. Ett anslag som är äskadt och förut beviljad endast för ett år är, efter min uppfattning, provisoriskt och således till sin natur alldeles motsatt de ordinarie anslagen. Att det emellertid blifvit uppfördt i den ordinarie staten, har berott på Riksdagens eget behag och *kan* möjligen hafva sin grund deri, att en besparing på ett anslag å ordinarie stat står till Kongl. Maj:ts disposition för andra ändamål. Emellertid är anslaget efter mitt förmenande till sin natur sådant, att det tillhör den extra staten, och för den skull har jag ingenting att invända mot det slut, hvartill Utskottet kommit.

Grefve af Ugglas: Jag är, såsom Herrarne af betänkandet finna, reservant mot den motivering, Utskottet användt. Jag anser den nemligen både onödig och till en viss grad ofven oriktig. Den strid, som här är i fråga, anser jag att Utskottet icke borde hafva omnämnt, emedan ett sådant omnämmande innefattar från Utskottets sida — under förhoppning att Riksdagen skall gilla det — en maning att kasta fram stridshandsken och ställa hvarje anslag, som hädanefter beviljas, på extra stat. Men der vid lag har Utskottet förbisett hvad striden egentligen gäller. Den gäller icke, huruvida Riksdagen skall ega rättighet att obegränsadt använda ordinarie anslag, utan huruvida, i strid mot grundlagens innehåll, Riksdagen skall ega att förfoga öfver skatterna. Jag vill fråga eder, mine Herrar, hvad följden blir, om det kommer att gå derhän, dit Utskottet nu tycks vilja drifva oss, d. v. s. om alla utgifter komma att beviljas på extra stat? Jag skall taga ett exempel. Skulle på grund af detta bestämda uttalande åtskilliga nya stater, såsom till exempel den för sapperkompaniet komma att ställas på extra stat. Tron I då, att man derigenom kan göra dessa nya s. k. extra stater så sväfvande, som egentligen med benämningen *extra* afses, nemligen att vara beviljade endast för tillfälliga utgifter? Herrarne lyckas endast att derigenom ställa frågan om de extra och ordinarie utgifterna på en sådan punkt, att den kommer i konflikt med de i 89 § Rege- ringsformen Konungen tillförsäkrade rättigheter. Aldrig kunnen I, mine Herrar, tvinga regeringen till det medgifvande, att den makt som den på grund af nämnda grundlagparagraf eger, blir af noll och intet värde, och säkerligen skullen I icke, om I suttan vid Konungens rådsbord, tillstyrka sådana rubbningar. Jag anser ifrågavarande motivering såväl oriktig som onödig och yrkar därför, i likhet med Herr von Ehrenheim, att Kammaren, med förkastande af motiveringen, måtte bifalla Utskottets förslag.

Friherre Stjernblad: Då såväl den förste som de derpå följande talarne icke haft något att anmärka mot det resultat, hvartill Utskottet kommit, utan tvärtom förklarar sig dermed nöjde,

skulle äfven jag för min del kunna vara dermed belåten, ty i samma stund ett sådant förklarande blifvit afgifvet, tror jag att man, i synnerhet med afseende å det sätt, hvarpå denna fråga är uppställd, erkänt, att hvad som är uppfördt på ordinarie stat kan af Riksdagen lätt kastas om på extra ordinarie stat. Det anslag, som nu är i fråga, beviljade Riksdagen i fjol på ett år utan att kalla det för extra anslag. Nu har Kongl. Maj:t icke begärt detta anslag för år 1876, utan Kongl. Maj:t har begärt, att det skall ingå såsom ett bestämdt anslag å Krigshofrättens stat. Skulle nu Riksdagen, som sjelf har uppfört det såsom bestämdt anslag, vilja öfverflytta det på extra stat, måste den dertill hafva ett motiv, och ett sådant finnes angifvet uti Utskottets betänkande. Skilnaden är i detta fall, att, om det uppföres vare sig såsom bestämdt anslag eller blott för ett år, utan att Riksdagen utsätter, att det är uppfördt på extra stat, de besparingar, som uppkomma, ingå till hufvudtitelns allmänna besparingar och kunna af Regeringen användas. Åtgärden saknar således icke sin betydelse.

Beträffande den strid, som, enligt hvad den siste talaren nämnde, skulle förefinnas emellan Regering och Representation, gäller denna endast Riksdagens rätt att disponera öfver anslag, men ingalunda 89 § Regeringsformen, hvilken stadgar om grunderna för allmänna inrättningar; och mot dessa grunder har Riksdagen aldrig gjort något anfall, utan Riksdagen har endast velat tillämpa sin rätt att minska de anslag, som icke äro behöfliga.

På sätt jag förut yttrat, kan jag för min enskilda del icke vara med om ett så viktigt steg, som att öfverflytta ett anslag från ordinarie till extra stat, utan att antyda motivet dertill, ehuru det hvad sjelfva saken beträffar torde kunna anses af ringa vikt, huruvida motiveringen följer med eller icke. Jag anhåller emellertid att Kammarerna behagade bifalla Stats-Utskottets betänkande i dess helhet.

Herr Montgomery-Cederhielm: Jag minnes, att för flera år sedan i Stats-Utskottet föreföll en liffig diskussion om en motivering. I afseende på beslutet voro alla eniga, men icke om motiveringen. Slutligen begärdes ordet af en snillrik biskop, som yttrade: "för min del fäster jag mig icke så mycket vid motiveringen då jag är nöjd med beslutet". "Der, die, das Kind es ist alles einclei". Jag huser samma åsigt; när jag är med om beslutet, fäster jag mig icke så mycket vid motiveringen. Den skall åtminstone vara af en särdeles bindande kraft, innan jag skulle förmå mig att ingå på en diskussion derom. Jag låter då ibland udda vara jemnt och på det sättet har jag äfven tänkt med afseende på ifrågavarande motivering. Jag medgifver, att den, såsom Greffe af Ugglas sade, är onödig, men då inom Utskottet majoriteten höll på den, tyckte jag det icke vara skäl att opponera mig mot densamma. Jag kan icke heller finna, att det vore så särdeles vådligt att nu antaga den, sådan den är föreslagen. Den

Krigshofrät- är icke oriktig och jag får derföre för min del tillstyrka bifall
ens aflöning. till så väl beslutet som motiveringen.
 (Forts.)

Herr Petre: För bedömande af den meningsskiljaktighet, som rörande ifrågavarande motivering är rådande, torde det icke sakna skäl att i minnet återkalla anledningen till den framställning, som af Kongl. Maj:t blifvit gjord om beviljande af detta anslag.

Härmed förhåller sig så, att 1872 års revisorer ansett sig böra, till vinnande af enkelhet och reda, föreslå att tillgång för de arfvoden, som utgå till Krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter, måtte under nämnde Hofrätts anslag å andra hufvudtiteln uppföras, i stället för att såsom dittills anordnas från fjerde hufvudtiteln allmänna besparingar samt från anslaget till rese- och traktamentspenningar å så väl fjerde som femte hufvudtitlarne. Denna revisorerernas framställning blef af 1873 års Riksdag godkänd och underdånig skriftelse, att Kongl. Maj:t täcktes till påföljande riksdag afgifva förslag om ifrågavarande arfvodesbelopp uppförande under Krigshofrättens anslag å andra hufvudtiteln, af läten den 16 Maj samma år. Kongl. Maj:t, som biföll Riksdagens anhållan, aflemnade derföre förledet år derpå grundadt förslag, till alla delar uppfyllande Riksdagens uttalade önskan.

Någon olika uppfattning har sålunda, hvad beträffar detta anslag, ej förut förefunnits mellan Regering och riksdag, och det har derföre väckt icke ringa förvåning, att Stats-Utskottet nu såsom skäl för detta anslags uppförande på extra stat åberopar en tvist, hvartill en helt annan fråga gifvit anledning, under det samtidigt det skäl, som förledet är af Utskottet anfördes för anslagets beviljande endast för ett år, alldeles utelämnats. För min del kan jag ej dela den benägenhet, som synes göra sig gällande, att i oträngdt mål framkalla konstitutionella stridigheter mellan Regering och Representation, utan önskar — fast hellre — att sådana så vidt möjligt må kunna undvikas. Jag instämmer derför i det yrkande, som af Herr von Ehrenheim först blifvit framställt.

Herr Mannerskantz: Då den talare på Skåne-bänken, som är ledamot af Stats-Utskottet, i afseende å det framställda yrkandet, att det vid denna punkt föreslagna beslutet skulle godkännas, men motiveringen derför ogillas, förklarade sig belåten med hvilka motiv som helst anfördes, endast genom punktens antagande medgäfvdes, att ett förut på ordinarie stat uppfördt anslag nu öfverfördes på extra stat, så vill jag ej låta honom oanmärkt få draga den slutsatsen att, derföre att en sådan omflyttning som nu är i fråga af Kammaren godkännes, detta skall utgöra ett prejudikat för framtiden, att hvarje annat anslag lika lätt kan flyttas öfver från ordinarie till extra stat. Emellan tvänne såsom ordinarie i riksstaten uppförda anslag kan nemligen skillnaden ibland vara lika stor, som emellan ett ord eller ett namn och en verk-

lig sak; — och man påstår alldeles icke från den sida, hvars åsigt jag delar, att alla anslag som *kallas* ordinarie, skola anses vara af den beskaffenhet, att icke kunna när som helst af Riksdagen rubbas, genom att ändras eller indragas, utan jag och med mig liktänkande uppfatta frågan så, att somliga anslag, antingen de fått namn af ordinarie eller icke, verkligen *äro* af den beskaffenhet, att de icke af Riksdagen ensidigt kunna upphävas, emedan de hafva till ändamål att upprätthålla inrättningar, hvilka Konungen, när de tillkommo, hade grundlagsenlig rätt att stifta. Han har visserligen ej kunnat utöfva denna sin makt, med mindre han, på sitt derom framställda förslag, förut af Riksdagen erhållit för sådana inrättningsars tillvägabringande och upprätthållande erforderliga anslag; — men sedan Riksdagen, efter föregångnen pröfning om dess nytta och ändamålsenlighet, en gång lemnat sitt bifall till någon af Konungen föreslagen organisation af ett verk eller en inrättning, och dertill beviljat anslag, då måste derigenom ett sådant aftal erkännas vara träffadt mellan de begge statsmakterna, att ingendera sedermera har rätt att ensidigt, utan den andras samtycke, rubba anslaget, hvarken derigenom att det af Riksdagen minskas eller helt och hållet indrages. På denna uppfattning tror jag, att man bör noga hålla, och anser därför den här föreslagna motiveringen ej kunna tillåtas af någon, som vill bibehålla regeringsmakten i den ställning, som den för administrationens säkra gång inom hvarje samhälle måste intaga; och likasom talaren ifrån Uplands-bänken nyss yttrade, tror jag, att en hvar som nu kämpar för Riksdagens oinskränkta dispositionsrätt öfver alla anslag, skulle, om han sjelf befunne sig på ministerbänken, i detta ifrågavarande hänseende alltid stå på regeringsmaktens sida och ej medgifva ett sådant intrång på dess område, som en godtycklig ändring af ett anslag, som måste vara af fast natur.

Då man i betänkandet har yttrat och här talats om, att en stridighet skulle uppkommit emellan statsmakterna, i afseende å omfånget af deras ömsesidiga rättigheter, föranlättes jag att erinra om ett gammalt ordspråk, som man tillropade oss då vi voro barn, nemligen, "lek ej med elden"; ty det är verkligen både oförståndigt och farligt att onödigtvis tala om konflikter mellan statsmakterna, ty man kan derigenom lätt framkalla dem, äfven om de förut ej funnits till. Och om en gnista har blifvit utkastad, så bör man ej vilja blåsa upp den till någon eld, utan i stället söka släcka den, så fort som möjligt — och det allra mest nu, då vi ju äro på väg att vidtaga stora och viktiga förändringar i våra inre förhållanden, för hvilkas utförande endrägt mellan statsmakterna mer än någonsin är behöflig. Och då man, ej blott i detta, utan i hvarje annat fall, är skyldig söka bilägga, i stället för att väcka och underhålla strid, bör det i motiveringen nu inlagda oenighetsfröet borttagas, och jag yrkar därför bifall till Herr von Ehrenheims förslag.

Krigshofvretens
afslutning.
(Forts.)

Krigshofrät-
tens aflöning.
(Forts.)

Herr von Geijer: En talare i mitt granskap, som är ledamot af Stats-Utskottet, har omnämnt, att under föregående riksdagar väl någon gång inom Utskottet uppstått olika meningar rörande motiveringen till ett förslag, om hvilket alla utskottsledamöterna varit ense, men att man dervid vanligen hållit föga strängt på den ena eller andra meningen, emedan man icke ansett särdeles viktigt huru förslaget motiverades. Jag ber att få tillägga, att i allmänhet samma uppfattning gjort sig gällande inom denna Kammare när, vid föredragning af något Stats-Utskottets förslag, anmärkning här framställts icke emot förslaget utan endast emot motiveringen; någon ledamot af Utskottet har då vanligen svarat, att det ej lönade mödan nagelfara med motiveringen, och dervid har Kammaren låtit bero.

Af den diskussion som i dag här föregått vill det synas, som de Stats-Utskottets ledamöter, hvilka förmodligen verkat för att den nu omtvistade motiveringen skulle komma in i betänkandet, fästa ringa vikt vid att den följer med vid Riksdagens underdåniga skrifvelse i ämnet.

Jag anser, vid sådant förhållande, lämpligast, att Kammaren, utan att ingå i pröfning af motiveringen, bifaller det af Stats-Utskottet i föreliggande punkt framställda förslag.

Den stora stridsfråga, som under förelupna diskussionen blifvit så till sägandes tangerad, torde en annan gång framkomma, dervid säkert, för stridens utkämpande, erbjuder sig en mera lämplig arena än den som förefinnes uti motiveringen till Stats-Utskottets nu föredragna förslag.

Herr Wærn: Sedan den ledamot af Stats-Utskottet, som hufvudsakligen fört Utskottets talan, förklarar, att enligt hans mening allt hvad man önskade vore uppfyllt om ifrågavarande, på ordinarie stat nu uppförda anslag öfverflyttades på extra stat, och en annan ledamot af samma Utskott sagt, att han föga frågar efter motiveringen, så kan det tyckas varaganska likgiltigt, under hvad form Utskottets hemställan bifalles. Men då, derest Kammaren icke förkastar Utskottets motivering, densamma kommer in i Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t, anser jag det vara en skyldighet att borttaga den, helst som motiveringen ej fullt öfverensstämmer hvarken med verkliga förhållandet eller med Första Kammarens uppfattning af frågan. Utskottet säger, att en väsendtligen olika uppfattning för närvarande råder mellan Regering och Representation i fråga om omfattningen af Riksdagens rätt att indraga eller nedsätta de anslag, som äro uppförda på s. k. ordinarie stat. Det beslut, hvarpå här antydes, fattades genom gemensam votering, men den mening, som gjorde sig gällande såsom Riksdagens, omfattades icke af denna Kammares pluralitet. Anslag kunna väl blifva föremål för gemensam votering, men icke motiver, och jag tror, att denna Kammare vill behålla sina åsikter för sig och ej underkasta dem en sådan votering. Hvad nu särskildt beträffar de af Utskottet begagnade ordalag, så äro de

oriktiga, ty någon tvist förefinnes ej emellan Regering och Representation i fråga om den senares rätt att nedsätta anslag, som äro uppförda på ordinarie stat, utan Kongl. Maj:t har tvärtom flera gånger godkänt en sådan Riksdagens rätt. Den olika uppfattning, som råder mellan Kongl. Maj:t och Riksdagen, gäller §9 § Regeringsformen, men med denna har förevarande fråga ej något sammanhang. Under dessa omständigheter hemställer jag, i likhet med flera föregående talare, att Kammaren icke ville godkänna Stats-Utskottets motiver, utan endast dess beslut.

*Krigshofrät-
tens öppning.
(Forts.)*

Herr de Maré: Då man hört de båda ledamöter af Stats-Utskottet, som här senast haft ordet, kan man icke underlåta att draga den slutsats, att de nu mera ej hålla på de motiver, som i utlåtandet blifvit så skarpt accentuerade. Man kan också med skäl förundra sig öfver, huru dessa motiver kunnat komma in, åtminstone att de gjort det med en sådan majoritet, då endast fyra ledamöter antecknat sig såsom reservanter. Jag tror likväl, att motiveringen ej är så oskyldig, som de båda utskottsledamöterne velat låta påskina, synnerligen som jag återfinner den vid nästa punkt. Om Kammaren nu utan ett formligt ogillande af Utskottets motivering fattar sitt beslut, så skall den återgå såsom ett spöke under diskussionen om många punkter af statsregleringen.

I likhet med flera föregående talare kan jag ej underlåta att fästa uppmärksamheten på, att försigtigheten bjuder att icke godkänna Utskottets motivering vid denna punkt, och jag tager mig friheten att instämma uti det yrkande, som förut af Herr von Ehrenheim framstälts.

Herr Ekman, Carl: Jag vågar för min del verkligen tro, att de båda sista talarne något oriktigt uppfattat de yttranden, som här afgifvits af två utaf Stats-Utskottets ledamöter, då de anse att dessa båda ledamöter skulle yttrat, att de icke lade någon vikt vid motiveringen. Jag har icke kunnat uppfatta deras yttranden på samma sätt, och då jag biträdt den ifrågavarande framställningen, har jag ansett mig böra gifva tillkänna, att jag för min del åtminstone lägger vikt på att den motivering, som begagnats, äfven kommer att vinna erkännande. Det anslag, hvarom frågan nu är, har förut varit lemnadt för ett år, och jemväl från deras sida, som önska ett ogillande af motiveringen, har det blifvit sagdt att Riksdagen under sådana förhållanden eger rätt att flytta anslaget från ordinarie till extra stat. Det är emellertid en icke så obetydlig skilnad, huruvida anslaget står på ena eller andra stället, och det kan åtminstone i en framtid uppstå olika uppfattning om anslagets betydelse, allt efter som det finnes uppfördt på ena eller andra staten. Det är ju nemligen i ena fallet alldeles gifvet att besparingar, som uppkomma under en rubrik, icke få användas under en annan. Då jag nu biträdt förslaget om öfverförandet af detta anslag, har jag ansett det vara af vikt att angifva skälet hvarför jag gjort det; skälet har varit att jag icke trott det kunna

Krigshofrät-
tens aföning.
(Forts.)

vara gagneligt, hvarken för den ena statsmakten eller för den andra, att tvista i fråga om rätten att använda ett anslag. Det är således för att så vidt möjligt undanröjda all anledning till sådana tvister för framtiden, som jag för min del håller före, att det är gagneligast uppföra så mycket som möjligt på extra stat.

En talare här midt emot fälde ett yttrande, som jag ber att något få taga fasta på; han frågade om de, som yrka anslagets sättande på extra stat, tro att det blir lättare att förändra det samma derför att det kommit på extra stat. Det tror jag för min del icke; om ett anslag för ett sådant ändamål, som det den ärade talaren nämnt, fördes på extra stat, finge man väl förlita sig på att det hos Representationen funnes så mycket omtanke om landets bästa att den ej deri gjorde någon rubbning. Ser man saken ur denna synpunkt, är det alldeles likgiltigt om ett anslag står på ordinarie eller extra stat; man måste väl förutsätta, jag upprepar det ännu en gång, att majoriteten i den representativa församlingen icke vill något annat än det, som är förenligt med landets sanna fördel. För min del anser jag således, att man ingenting riskerar genom en sådan öfverflyttning från en rubrik till en annan; den fördel man deremot vinner är, att derigenom undanröjdes möjligheten till tvister, som icke kunna vara annat än menliga för båda parterna. Detta är skälet hvarför jag önskat en öfverflyttning af detta anslag och framdeles kommer att önska en sådan öfverflyttning af flera andra anslag, och då det nu var första gången, som frågan kom å bane, ville jag ärligt och öppet angifva mina skäl. Jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Grefve af Ugglas: Jag har begärt ordet för att till en del få instämma med den siste ärade talaren, nemligen deruti att det vore en missuppfattning att tro det åtskillige af de föregående talarne skulle anse det vara likgiltigt om motiveringen komme in eller ej. Man behöfver blott läsa de sista raderna af den nu föredragna punkten för att finna att det icke är likgiltigt; Utskottet säger nemligen, att det under gifna förhållanden "synts Utskottet mindre lämpligt, att Riksdagen annorledes än i särskilda undantagsfall nu skulle under form af ordinarie anslag göra nya anvisningar". Här angifves ja en regel för Utskottets handlingssätt, hvilken regel Utskottet skulle anse sig ega skäl att stå fast vid, om denna punkt helt enkelt godkändes, och Utskottet skulle då, oberoende af ändamålet med ett visst anslag, sätta allting på extra stat. Det är nu visserligen erkänt, att det ligger en sanning i mitt yttrande, att det i afseende å dispositionen öfver anslaget kan vara likgiltigt om det uppföras på extra eller ordinarie stat, ty det kan icke rubbas mer i förra fallet än i det senare, om det är behöfligt. Men är nu detta likgiltigt, så är det deremot ej likgiltigt om Riksdagen går logiskt till väga eller ej; om det skall finnas två begrepp, ordinarie anslag och extra anslag, måste väl de ordinarie vara sådana, som afse att fylla stadigvarande, stän-

digt återkommande behof, och de extra anslagen sådana, som erfordras för behof, hvilka tillfälligtvis uppstå. Att nu intervertera begreppen, derföre att det gör detsamma på hvilken stat man för upp ett anslag, kan jag ej vara med om, i synnerhet som derunder kan ligga något annat, hvarom jag förut talat. Jag kan icke önska, att Kammaren, genom att godkänna Utskottets förslag med dertill hörande motivering, skulle gifva Utskottet ett slags rätt att handskas på liknande sätt med öfriga anslagsfrågor, de må röra hvilka inrättningar som helst. Jag anhåller derför fortfarande att få förena mig med Herr von Ehrenheim om det förslag han framställt.

*Krigshofrät-
tens aflöning.*
(Forts.)

Herr Rydin: Det är icke första gången, som det sättes i fråga att den ena Kammaren bör fatta beslut med gillande eller ogillande af den motivering ett Utskott anført. Jag för min del anser emellertid icke, att man har rätt att draga den slutsats, att det beslut en enskild ledamot fattat skall vara grundadt på det ena eller andra af de i utskottsbetänkandet innehållna motiver, om han ej sjelf framhållit något sådant. Det bör vara den enskildes rätt att göra upp med sig sjelf hvilka delar af en motivering han gillar eller ogillar. Blefve det praxis, att hvarje ledamot ansåge sig förpligtad uppträda, så snart han icke gillade hvarje punkt i motiveringen af ett utskottsbetänkande, skulle man få ganska utdragna debatter, och det skulle leda till de största parlamentariska svårigheter. Jag skulle derför anse det vara högst betänkligt, om Kammaren fattade ett sådant beslut som det Herr von Ehrenheim föreslagit; jag anser att man bör pröfva det slut, hvartill Utskottet kommit, men att man alldeles kan se bort från de motiver Utskottet derför anført och att man hvarken bör uttala något gillande eller ogillande af desamma. Ifrågavarande anslag är endast begärdt för ett år, och under sådant förhållande kan jag ej annat än dela Utskottets åsigt, att detsamma rätteligen bör uppföras å extra stat. Då jag således kommer till samma slut som Utskottet, men jag hvarken finner att reservanterne framlagt någon särskildmotivering, som kunde blifva föremål för Kammarrens ompröfning, ej heller att Herr von Ehrenheim föreslagit någon annan motivering i stället för den han vill att Kammaren skall ogilla, måste jag, då det väl ej kan vara i sin ordning att detta anslag af 5,000 kronor utan någon motivering alls öfverflyttas från ordinarie till extra stat, anse att Herr von Ehrenheims förslag icke till alla delar öfverensstämmer med våra konstitutionella former och deras fordran på motivering af afslag af Kongl. Maj:ts propositioner. Den som ogillar motiveringen bör formulera ett förslag till en annan sådan, eller ock afvakta det förslag till underdånig skrifvelse, som inkommer från Utskottet, och då göra anmärkning mot motiveringen i samband med förslag till förändrad lydelse deraf. Jag får således instämma med Herr von Geijer och anhålla att Kammaren, utan att ingå i någon pröfning af motiverna, ville fatta sitt beslut.

Krigshofrät-
tens aflöning.
(Forts.)

Herr Petre: Med all aktning för den siste talarens åsikter, torde dock ej kunna förnekas, att tillfällen gifvas, då man måste vid motiverna fästa en större vikt än måhända vanligtvis är fallet. Sådant synes mig nu äfven betingas deraf att nödig konsekvens torde påkalla att det skäl, som af sistlidne Riksdag anfördes för detta anslags beviljande endast för ett år, ej utan särskildt anledning lemnas ur sigte. På Stats-Utskottets förslag motiverade Riksdagen då följande ord:

»Och har Riksdagen, som, då fråga om Krigshofrättens indragning upprepade gånger varit väckt, ansett anslaget nu icke böra definitivt på stat uppföras, på det sätt bifallit Eders Kongl. Maj:ts nådiga framställning» etc.

För den händelse formela hinder skulle möta för proposition å det yrkande, hvaruti jag nyss instämde, anhåller jag att nu upplästa motivering sättes i stället för den af Utskottet föreslagna.

Herr vice Talmannen: Under den diskussion, som här egt rum, hafva olika förslag blifvit framställda, dels om ogillande af Utskottets motivering, dels om infordrande af en annan motivering i den förras ställe. Hvad det sist nämnda förslaget angår, så vill det synas mig som om det vore mindre lämpligt ur praktisk synpunkt. Om nemligen båda Kamrarne bifalla sjelfva hufvudsaken, eller anslagets öfverförande på extra stat, och deremot har ju ej något inkast gjorts, men ena Kammaren beslutar en motivering, den andra en annan, huru skall då tvisten slitas, när skrifvelsen till Kongl. Maj:t skall uppsättas? Deremot synes det mig som ett bifall till det första yrkandet, eller ett enkelt ogillande af motiveringen, icke skulle medföra någon olägenhet. Städna båda Kamrarne i olika beslut derom, så blir följden helt enkelt den, att ingen motivering kommer att inflyta i den underdåniga skrifvelsen. Jag instämmer således med dem, som yrkat bifall till Herr von Ehrenheims förslag.

Herr Petre: Jag anhåller endast att få återtaga mitt ändringsförslag i anledning af det Herr vice Talmannen nu yttrat.

Herr Rydin: Jag vill endast fästa uppmärksamheten deraf att, då vid sista riksdagen en liknande fråga förevar, den som yrkade motiveringens borttagande ej föreslog ett enkelt ogillande af densamma, utan hvad som deruti skulle förändras.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förevarande hemställan, dels af Herr Rydin, att Kammaren, utan att ingå i pröfning af Utskottets motivering, skulle bifalla dess hemställan, och dels af Herr von Ehrenheim, att Kammaren, med ogillande af Utskottets i punkten begagnade motivering, skulle bifalla det slut, hvartill Utskottet kommit.

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades talrika nej, blandade med många ja, sedermera proposition på Herr *Rydins* förslag, då svaren utföllo med talrika nej jemte åtskilliga ja, och slutligen proposition på *Herr von Ehrenheims* yrkande, hvilken proposition besvarades med talrika ja, blandade med många nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

*Krigshofrät-
tens aföning.*
(Forts.)

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Kammaren, uppå Herr Grefvens och Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit bifall till Utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

»Den som vill, att Kammaren, med ogillande af Stats-Utskottets i 3:dje punkten af utlåtandet N:o 4 begagnade motivering, skall bifalla det slut, hvartill Utskottet i samma punkt kommit, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifalles Utskottets hemställan.»

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja 69.

Nej 34.

4:de punkten.

Grefve af Ugglas: Vid den utgång voteringen fick, måste en förändring göras äfven här; hela motiveringen till föregående punkt förkastades nemligen, och det kan då ej stå uti denna att Utskottet anser sig, »af skäl som i nästföregående punkt är vorde anfördt», böra hemställa, utan det lär väl endast böra heta, att »Utskottet anser sig böra hemställa».

Herr vice Talmannen: Då hufvudsaken med nu ifrågasvarande motivering just är, att deruti återopas de motiver, som anförts vid föregående punkt, synes mig konsekvensen fordra att nu jemväl vid denna punkt med ogillande af motiveringen godkänna Utskottets hemställan. Man skulle visserligen kunna antaga en del af motiveringen och utesluta en annan, men med stöd af hvad jag yttrade vid förra punkten, tror jag det nu vara bäst att fatta enahanda beslut som då.

Grefve af Ugglas: Jag tror icke att det vore rätt att utesluta hela motiveringen; början af densamma innebär ett svar

på Kongl. Maj:ts framställning. Det heter nemligen: "vid granskning af aflöningsstaten äfvensom de vilkor och förbehåll som för dess tillämpning äro föreslagna har Utskottet ej haft något att anmärka." Kongl. Maj:t har icke föreslagit att staten skulle blifva definitiv, och då den nu icke blir det, så kommer den ju att fortfarande uppföras på extra stat. Det är ju således äfven i den senare punkten af Utskottets motivering ett svar på Kongl. Maj:ts framställning. Jag tror således att det rättaste vore att ur motiveringen endast låta utgå hvad som hänsyftar på det som förut blifvit förkastadt.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats, dels utaf Grefve af *Ugglas*, att punkten måtte bifallas, dock med uteslutande af de i motiveringen förekommande orden: "af skäl som i nästföregående punkt är vordet anfördt", och dels af Herr *vice Talmannen*, att Kammaren, med ogillande af Utskottets motivering, skulle bifalla det slut, hvartill Utskottet i punkten kommit; framställdes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på det utaf Grefve af *Ugglas* gjorda yrkande, hvilken proposition med ja besvarades.

5:te—13:de punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 8 och 10 dennes bordlagda Utlåtande N:o 5, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Tredje Hufvudtitel.

Föredrogs ånyo och bifölls Bevillnings-Utskottets den 8 och 10 dennes bordlagda Betänkande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition den 22 Januari 1875 angående de ändringar i gällande tulltaxe-underrättelser och dermed sammanhang egande stadganden, som påkallas af det genom Kongl. förordningen den 15 Maj 1874 införda nya skeppsmätningssätt.

Herr Wallenberg uppläste en motion, N:o 46, angående ändring i § 5 Regeringsformen.

Begärdes på bordet.

Grefve Hamilton, Henning, anförde skriftligen: Af sjukdom hindrad att bevista Kammarens sammanträden vid den tid, då Herr Rydin afgaf sin motion om anslag till löneförhöjning åt lärare m. å. vid universiteten och Karolinska mediko-kirurgiska institutet, anhåller jag att nu i anledning af densamma få yttra några ord, och att Kammaren benäget ville tillåta, att Stats-Utskottet af dem erhåller del.

*Yttrande
i anledning
af Herr Ry-
dins motion
om löneför-
höjning åt
universitets-
lärare med
flere.*

I allmänhet har Stats-Utskottet följt den grundsats att icke tillstyrka löneförhöjningar, som icke blifvit af Kongl. Maj:t pröfvade och godkända, och jag erkänner otvunget giltigheten af denna grundsats såsom allmän regel. Omständigheter kunna likväl förekomma, som förminska nödvändigheten af dess stränga tillämpning, t. o. m. skulle göra denna för det allmänna menlig, och afsigten med hvad jag går att yttra är endast att ådagalägga, att sådana omständigheter af båda slagen här äro för handen.

I första rummet förekommer härvid, att Regeringen i sjelfva verket redan pröfvat och erkänt Universitetens och Karolinska Institutets behof af löneförbättringar, då Kongl. Maj:t nädigst föreslog 1874 års Riksdag att bevilja dem en löneförhöjning af 30 procent, denna visserligen endast i egenskap af dyrtidstillägg, men hvars fortfarande behöflighet till samma belopp icke torde kunna sättas i fråga, då de nödiga lefnadskostnaderna under det sist förflutna året snararo ökats än minskats. Jag tager mig friheten härvid särskildt fästa uppmärksamheten på en artikel, som för de flesta kan uppföras på nöjenas, men af vetenskapsmannen måste föras på nödvändighetsvarornas konto, nemligen böcker, hvilka så väl genom papperets stigande pris som den ökade tryckningskostnaden blifvit betydligt fördyrade. Jag kan icke känna de skäl, som föranledt Kongl. Maj:t att lemna Universitetens och Karolinska Institutets sistlidna höst gjorda framställningar utan afseende, men då de löneförbättringar, som af dem blifvit begärda i vissa fall högst obetydligt öfverstiga och i andra fall ej uppgå till 30 procent af de nu varande lönerna, kan skälet åtminstone icke vara det, att Kongl. Maj:t funnit deras anspråk öfverdrifna.

En olägenhet deraf, att frågan icke nu blifvit af Kongl. Maj:t pröfvad, är visserligen, att några mindre olikheter förefinnas mellan de trenne auktoriteternas förslag, hvilka behöft af Regeringen sammanjemkas, för att man skulle kunna anse, att förslaget vore i fullständigt skick till Riksdagen inkommet. Jag kan naturligtvis icke heller vara af den mening, att Kanslers-embetets utlåtande, som finnes motionen bifogad, skulle fylla bristen, men jag vågar tro, att om Stats-Utskottet i öfrigt vill åt denna angelägenhet egna sin omsorg, skall Utskottet i nämnda utlåtande åtminstone finna de synpunkter angifna, ur hvilka de befintliga skiljaktigheterna böra bedömas.

Vore med ett bifall till Herr Rydins motion intet annat vunnit än 10 procent förhöjning under nästa år utöfver hvad Kongl.

Yttrande
i anledning
af Herr Ry-
dins motion
om löneför-
höjning åt
universitets-
lärare med
flere,
(Forts.)

Maj:t för Universitetens lärare och tjenstemän föreslagit, skulle väl redan detta vara en stor fördel. Vida större vigt fäster jag, likväl dervid, att Universitetens stater må blifva *snart* bestämda, så att man en gång må få veta hvad man har att vänta. Vetenskaperna göra ständiga framsteg, utvidga och förgrena sig, tagande derigenom oupphörligt större och flera krafter i anspråk, och på samma gång framstår fordran att de skola göras tillgängliga i allt vidare kretsar. Så vidt det legat inom gränserna för min förmåga, har jag under de senare åren sökt följa Universitetens verksamhet. De veta, att jag icke döljer min mening, om jag tror något med skäl kunna anmärkas mot den de i ett eller annat hänseende framställt, men just därför uppfyller jag endast en pligt, då jag offentligen uttalar, att jag städse hos dem fuunit både en klar uppfattning af tidens ökade fordringar och ett allvarligt nit att motsvara dem. Skall detta kunna ske, måste likväl universitetslärarnes ställning göras sådan, att den blir, om icke synnerligen lockande, åtminstone icke afskräckande för hvar och en, som eger förmågan att på andra vägar vinna sin utkomst. För den, som har till embetspligt att "beframja Universitetens välstånd och ändamål", är det nedslående att se de mest lysande anlagen skynda derifrån och ej, med godt samvete, kunna använda sina bemödanden att qvarhålla dem på en bana, der ständig försakelse måste blifva deras lott. Det är erfarenheten här af, som hos mig framkallat en liflig önskan, att Herr Rydins motion måtte vinna Stats-Utskottets välvilliga tillstyrkan och Riksdagens bifall.

Af de Kanslers-embetets underdåniga memorial, som finnas motionen bifogade, synes huru jag anser Universitetens och Karolinska institutets stater kunna så ordnas, att åtminstone de oundgängligaste behofven fyllas och rättvisa mellan innehafvarne af likartade befattningar iakttages. Naturligtvis önskar jag, att Stats-Utskottet måtte på de åsigter, jag i dessa memorial uttalat, fästa det afseende, som formelt kan vara tillåtet, då motionstiden redan är förliden. I alla händelser äro dock icke afvikelserna i Herr Rydins motion af den beskaffenhet, att jag skulle anse mig pligtig att motverka dess framgång, om den vinner Stats-Utskottets tillstyrkan.

Uppå gjord proposition blef detta anförande hänvisadt till Stats-Utskottet.

Anmaldes och bordlades Konstitutions-Utskottets Utlåtanden:

N:o 1, i anledning af Herr Malmbergs motion om ändring af 14 § Riksdagsordningen; och

N:o 2, i anledning af Herr Helanders motion om ändring af
13 § 3 mom. Riksdagsordningen.

Kammaren åtskildes kl. 12 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Måndagen den 15 Februari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 1/3 e. m.

Justerades 6 protokollsutdrag för den 13 och protokollet för
den 8 dennes.

Företogs val af två ledamöter i Riksdagens Särskilda Utskott
från Friherre De Geer, Louis, och Grefve Hamilton, Henning,
vilka med Kammarens tillstånd ledamotskapet i samma Utskott
äro afsagt; och befunnos efter valförrättningens slut dertill hafva
lifvit utsedde:

Herr Ekman, Carl med 59 röster och

» Mannerskantz » 52 »

Föredrogs och hänvisades till Konstitutions-Utskottet Herr
Allenbergs den 13 dennes bordlagda motion, N:o 46, angående än-
dring i § 5 Regeringsformen.

Föredrogs och biföllos Konstitutions-Utskottets den 13 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 1, i anledning af Herr Malmbergs motion om ändring af 14 § Riksdagsordningen; och

N:o 2, i anledning af Herr Helanders motion om ändring af 13 § 3 mom. Riksdagsordningen.

Justerades ett protokollsutdrag rörande det i dag förrättade valet; hvarefter Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 17 Februari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 12 middagen.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Friherre Alströmer anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren afemna några Kongl. propositioner, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o angående utbyte af jord mellan kronan och Stockholms stad för utvidgning af Stallgatan å Blasieholmen; och

2:o angående vissa förändringar i anslagen till elementarläroverken och pedagogierna.

De Kongl. propositionerna blefvo härefter föredragna och bordlagda.

Justerades 2 protokollsutdrag för den 15 dennes.

Upplästes för justering det hos Kammaren den 10 innevarande månad hållna protokoll; hvarefter anmälde sig och yttrade:

Herr Hedlund: Vid justering af protokollet anhåller jag att göra en gensaga mot det af Lag-Utskottet afgifna och af Kamaren bifallna betänkandet i anledning af verkställd granskning af ustitie-ombudsmannens embetsförvaltning. Det förvånar mig, att ag-Utskottet kunnat lemna utan uppmärksamhet de uppgifna och styrkta species facti, som jag inom denna Kammare offentligt framgt, såsom bevis på bristande uppmärksamhet å Justitieombudsmannens sida. Utan att vidare ingå i frågan, må jag blott uppäpa, att det verkligen är ett faktum, att i denna stund sitta tre förvitlige svenske män, dömda till straffarbete på ett år, utan att ågon åtgärd blifvit i anledning deraf vidtagen. När nu nytt val f Justitieombudsman förestår, har jag trott att en sådan gensaga protokollet skulle vara lämplig, på det att den blifvande Justitieombudsmannens uppmärksamhet må vara derå fästad.

Proposition på protokollets godkännande blef härefter framtald och med ja besvarad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr Larsson, Samon, under 14 dagars tid från den 19 dennes.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens ustitie-ombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Berg	med 78 röster.
» Brusewitz	» 78 »
» Dahm	» 78 »
Friherre De Geer, C. E.,	» 78 »
Herr Ekman, J. J.,	» 78 »
Friherre von Platen	» 78 »
Herr Rettig	» 78 »
» von Stockenström	» 78 »
» Lenning	» 78 »

Herr Peyron	med 77 röster.
» Burman	» 47 »
» Croneborg	» 47 »
» De Maré	» 47 »
» Falk	» 47 »
» von Geijer	» 47 »
» Jansson	» 47 »
» Mannerskantz	» 47 »
» Nordenfelt, L. M.	» 47 »
Friherre Ramel	» 47 »
Herr Ribbing, C.	» 47 »
Grefve Sparre, N. G, A.,	» 47 »
Herr Larsson, S.	» 47 »
» Widén	» 47 »
» Ribbing, S.	» 46 »

Företogs val af sex suppleanter för de valmän, hvilka skola utse Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Koch, A. M.	med 49 röster.
» Brun	» 49 »
» Olsson, C.,	» 49 »
» Sundin	» 49 »
» Svanberg	» 48 »
» Lindberg	» 48 »

sedan ordningen mellan de ledamöter, som erhållit lika antal röster, blifvit genom särskilda lottningar bestämd.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående de ändringar i gällande tulltaxe-underrättelser och dermed sammanhang egande stadganden, som påkallas af det genom Kongl. förordningen den 15 Maj 1874 införda nya skeppsmätningssätt.

Herr *von Geijer* uppläste en motion, N:o 47, angående ett tillägg i nu gällande reglementariska föreskrifter för Riksdagen. Hänvisades till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 12, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktigheter i tvänne frågor rörande anslagen under riksstatens andra Hufvudtitel.

Justerades ett protokollsutdrag rörande de i dag förrättade valen; hvarefter Kammaren åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Fredagen den 19 Februari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 17 och protokollet för den 13 dennes.

Upplästes två protokoll af följande innehåll:

År 1875 den 17 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse Riksdagens Justitie-ombudsman; och befunnos, efter valseddarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Förutvarande Justitie-ombudsmannen, Herr Advokatsfiskalen Nils August Fröman.	48 röster
till följd hvaraf Herr Advokatsfiskalen Fröman blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsman utsedd.	

Carl Axel Mannerskantz.

Fredr. Bruschwitz.

Otto Lagerfelt.

M. Lindstedt.

Första Kamrnarens Prot. 1875. N:o 4.

Ar 1875 den 17 Februari sammanträdde Kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens Justitieombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anstält nytt val af Justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid Justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr Advokatfiskalen Ture Arvid Billbergh 46 röster,
 Herr Revisionssekreteraren August Östergren 2 röster,
 till följd hvaraf Herr Advokatfiskalen Billbergh blifvit till Riksdagens Justitieombudsmans efterträdare utsedd.

Carl Axel Mannerskantz.
Otto Lagerfelt.

Fredr. Brusewitz.
M. Lindstedt.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att dessa protokoll skulle läggas till handlingarne samt Riksdagens Kansli-deputerade anmodas låta uppsätta och till Kamrarne ingifva förslag till så väl förordnanden för de valde som ock underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anmälan om de förrättade valen; hvilket bifölls.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 17 dennes bordlagda nådiga propositioner:

- 1:o angående vissa förändringar i anslagen till elementarläroverken och pedagogierna; och
- 2:o angående utbyte af jord mellan Kronan och Stockholms stad för utvidgning af Stallgatan å Blasieholmen.

Vid föredragning af Stats-Utskottets den 17 dennes bordlagda memorial. N:o 12, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktigheter i tvänne frågor rörande anslagen under riksstatens andra hufvudtitel, blefvo de deri föreslagna voteringspropositioner af Kammaren godkända; hvarefter Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att, i enlighet med hvad vid hållet talmans-sammanträde öfverenskommits, omröstningar enligt 65 § Riksdags-ordningen öfver dessa voteringspropositioner, hvilka enligt nyss ingången underrättelse blifvit af Andra Kammaren jemväl gillade, komme att anställas nästa Onsdag den 24 dennes.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna utlåtanden och memorial, nemligen från

Fredagen den 19 Februari

Stats-Utskottet:

N:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel;

Banko-Utskottet:

N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning;

N:o 3, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga lån;

N:o 4, med hemställan om afskrifning ur Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af dess återstående fordringar för sex lån med omsättningsrätt;

Lag-Utskottet:

N:o 3, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.
